

Анастасія Володимирівна Курова,
кандидат психологічних наук,
старший викладач кафедри соціології та психології,
Національний університет «Одеська юридична академія»,
вул. Академічна, 2, м. Одеса, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ЧАСОВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ НА ОСНОВНІ СКЛАДОВІ САМОЕФЕКТИВНОСТІ

Незважаючи на велику роль самоефективності в житті людини, проблема теоретичного та емпіричного дослідження цього явища не може бути визнана розробленою в повному обсязі. Спрямованість особистості на пізнання та реалізацію своїх внутрішніх резервів і можливостей визначає її самоефективність. Розвиток самоефективності є надзвичайно важливим, оскільки сучасному громадянину необхідно не лише бути обізнаним у сферах спілкування та діяльності, необхідно вірити в ефективність своєї особистості. Саме тому сьогодні висувуються підвищені вимоги до рівня розвитку особистості. Метою статті є аналіз результатів емпіричного дослідження впливу часової перспективи на основні складові самоефективності особистості. Констатовано, що орієнтація особистості у часі пов'язана з особливостями складових самоефективності. Так, досліджувані, орієнтовані на теперішній та минулий час, виявилися сміливими в оцінках ймовірності досягнення успіху у духовній сфері, успішними, цілеспрямованими та наполегливими в результатах досягнення матеріальних, соціальних та особистісних благ. Порівняно з респондентами зі спрямованістю на майбутнє, сприймали життя як процес набуття досвіду, процес боротьби за нові знання та право впливати на результат власної діяльності. Також досліджувані зі ставленням до минулого та теперішнього часу виявляли здатність рефлексії власного минулого з метою осмислення помилок та накопичення досвіду.

Ключові слова: особистість, самоефективність, міжособистісне спілкування, рівень онтогенетичної рефлексії, часова перспектива особистості.

Вступ

Сучасне суспільство висуває підвищені вимоги до рівня розвитку особистості, оскільки сьогодні, як ніколи, потрібні високоефективні особистості, здатні правильно оцінювати і власні можливості, і результати своєї діяльності.

Суб'єктивне ставлення людини до себе реалізується у спрямованості до внутрішніх резервів, можливостей і здібностей, що, у свою чергу, визначає самоефективність, яка суттєво впливає на успішність особистості у різних сферах життєдіяльності. Розвиток самоефективності є надзвичайно важливим, оскільки сучасному громадянину необхідно не лише знати, що слід робити для того, щоб на практиці здійснювати вмиле поведіння, необхідно вірити в ефективність їх використання. Незважаючи на важливу роль самоефективності в житті людини, проблема теоретичного та емпіричного дослідження цього явища повною мірою ще не розроблена. Більшість зарубіжних дослідників розглядають самоефективність як поєднання уявлень особистості про свої можливості і здібності бути продуктивним при здійсненні майбутньої діяльності, спілкуванні і впевненість у тому, що вона зуміє реалізувати себе в них і досягти очікуваного об'єктивного і суб'єктивного ефекту. В українській психології різні аспекти самоефективності особистості як форми її самоздійснення досліджувалися Т.М. Титаренко [9] та ін.

Але, не дивлячись на значущість та розробленість проблеми, майже не дослідженою є роль часової перспективи у становленні самоефективності особистості, що і зумовило актуальність дослідження.

Мета дослідження полягає в аналізі результатів емпіричного дослідження впливу часової перспективи на основні складові самоефективності особистості (життєстійкість, смисложиттєві орієнтації, рівень досягнень та онтогенетична рефлексія).

Для досягнення мети поставлено такі **завдання**: 1) розкрити сутність та особливості самоефективності у зарубіжній та вітчизняній психології; 2) дібрати комплекс психодіагностичних методик дослідження самоефективності; 3) емпірично перевірити особливості впливу часової перспективи особистості на основні показники самоефективності особистості.

Методи дослідження

Емпіричне дослідження проводилося на базі ОНУ імені І. І. Мечникова. В рамках вивчення проблеми було обстежено 110 студентів факультету психології. Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань методичний комплекс дослідження склали такі методики: «Тест визначення самоефективності» Маддукса і Шеєра (у модифікації А. В. Бояринцевої і Р. Л. Кричевського) для оцінки потенціалу особистості у сфері предметної діяльності і спілкування, яким вона реально може скористатися [2]; «Опитувальник часової перспективи» Ф. Зімбардо (ZTPІ) для діагностики системи ставлень особистості до часового

континууму [3]; опитувальник «Індекс прагнень» («Aspirations Index») E.L. Deci, R. M. Ryan (адаптація Ю. О. Котельникової) для діагностики основних життєвих прагнень; опитувальник «Самооцінка рівня онтогенетичної рефлексії» (М.П. Фетискін, В. В. Козлов і Г. М. Мануйлов) [10]; «Тест сенсожиттєвих орієнтацій» (Д. О. Леонтєв) для аналізу минулих помилок, успішного і неуспішного досвіду життєдіяльності [6]; «Тест життєстійкості» (С. Мадді, адаптація Д.О.Леонтєва) для вивчення життєстійкості як системи переконань про себе, світ, стосунки, які дозволяють людині витримувати і ефективно долати стресові ситуації [7].

Для статистичного аналізу отриманих результатів застосовувався однофакторний дисперсійний аналіз та оцінювалися такі описові статистики, як середнє арифметичне (M) та стандартне відхилення (SD) за всіма шкалами застосованих методик.

Теоретичний аналіз проблеми

Поняття «самоєфективність» було введено А. Бандурою не стільки для пояснення, скільки для цілеспрямованої роботи зі зміни особистості. Усвідомлену самоєфективність він розумів як судження про можливість досягти певного рівня [1]. За допомогою цього поняття вчений оцінював здатність людей до усвідомлення своїх здібностей і використання їх якнайкраще: на його думку, навіть за наявності скромних здібностей уміле їх використання дозволяє людині досягати високих результатів.

Проблема самоєфективності, поставлена А. Бандурою, розглядалася іншими вченими. Так, на думку К. Г. Юнга, ефективність або неефективність особистості у будь-якій ситуації залежить від ступеня розвинутоності у неї певної психічної функції: інтелектуаль-

ної, емоційної, фізичної [11], Р.Крайг та Д. Бокум у розумінні самоєфективності зміщують акценти до розгляду її як особистісного потенціалу та вводять поняття «актуальна самоєфективність» [5]. За А. Фламммер, самоєфективність починає формуватися з перших місяців життя людини під впливом таких чинників: наявності більш або менш широкого репертуару навичок поведінки; досвіду, який набувається за допомогою спостереження за іншими; фізичного, психологічного, емоційного стану, оцінка яких впливає на оцінку поведінкових здібностей [12].

У вітчизняній психології також повною мірою відбувається процес теоретичного осмислення цього феномену та його попередня емпірична розробка. Окреме місце у низці досліджень самоєфективності займає її заломлення через соціальні та професійні статуси особистості (Е. Орбан-Лембрик [8] та ін.). На наш погляд, найбільш близьким до семантики самоєфективності є категорія «самоздійснення» особистості, яке у сучасній психології було досліджене Т.М. Титаренко [9] та ін.

Спираючись на аналіз визначень досліджуваної категорії, ми розглядаємо самоєфективність особистості як характеристику самосвідомості, яка представляє собою єдність процесів самопізнання, самооцінювання, самоствавлення, саморегулювання та Я-концепції, забезпечує життєстійкість особистості та розвиває її часову перспективу.

Результати емпіричного дослідження

Результати дослідження впливу часової перспективи особистості на основні показники самоєфективності – життєстійкість, смисложиттєві орієнтації, рівень досягнень та онтогенетичну рефлексію – наведено в таблиці 1.

Таблиця 1.

Аналіз описових статистик дослідження самоєфективності особистості

Показники	Майбутнє		Теперішнє та минуле		F	p
	M	SD	M	SD		
Важливість зовнішніх прагнень	0,033	1,069	-0,029	0,887	0,144	0,705
Важливість внутрішніх прагнень	-0,039	0,876	0,033	1,041	0,198	0,657
Вірогідність зовнішніх прагнень	-0,051	1,036	0,043	0,958	0,317	0,575
Вірогідність внутрішніх прагнень	-0,193	0,915	0,166	0,974	5,094	0,026
Результат досягнень за зовнішністю	-0,290	0,803	0,249	1,084	11,083	0,001
Результат досягнень за внутрішніми прагненнями	-0,238	1,099	0,204	0,763	7,952	0,005
Результат досягнень за зовнішніми прагненнями	-0,173	0,928	0,148	0,745	5,244	0,024
Рівень розбіжності прагнень та досягнень	0,097	0,988	-0,083	0,957	1,226	0,270
Потенціал особистості за зовнішніми прагненнями	0,159	1,025	-0,137	0,954	3,193	0,076
Потенціал особистості за внутрішніми прагненнями	0,030	1,010	-0,026	0,811	0,138	0,711

Показники	Майбутнє		Теперішнє та минуле		F	p
	M	SD	M	SD		
Мета	33,242	2,321	34,182	3,505	3,445	0,066
Процес	33,470	3,978	33,195	5,018	0,129	0,720
Результат	30,045	4,916	30,455	4,515	0,269	0,605
Локус Я	23,409	1,806	23,844	2,109	1,724	0,191
Локус Життя	33,470	3,452	34,403	3,643	2,446	0,120
Прийняття ризику	18,379	2,822	20,065	3,396	10,218	0,002
Залучення	34,621	3,229	35,429	3,669	1,921	0,168
Контроль	29,818	3,495	33,143	3,670	30,479	0,001
Предметна діяльність	29,848	10,736	31,857	15,179	0,809	0,370
Міжособистісне спілкування	5,212	4,153	6,779	3,909	5,392	0,022
Рівень онтогенетичної рефлексії	93,485	11,961	99,351	12,257	8,323	0,005

Примітка: напівжирним шрифтом виділені статично значущі розбіжності ($p \leq 0,05$); M- середнє арифметичне; SD - стандартне відхилення; F-критерій Фішера.

Показник «Важливість зовнішніх прагнень» підкреслював більшу значущість зовнішніх досягнень осіб, які були орієнтовані на майбутній час ($M=0,033$). Стандартне відхилення ($SD=1,069$) свідчить про більший розбіг оцінок важливості досягнень, ніж у групі осіб, які орієнтовані та теперішній та минулий час ($SD=0,887$). Важливість внутрішніх прагнень ($M=0,033$) більше була притаманна групі досліджуваних, які орієнтувалися на теперішнє та минуле. Розподіл стандартного відхилення в групі ($SD=1,041$) свідчить про більшу різноманітність оцінок важливості досягнень за базовими психологічними потребами. Були виявлені статистично значущі відмінності між групами ($F=5,094$, $p=0,026$) за значеннями вірогідності внутрішніх прагнень. Так, досліджувані, орієнтовані на теперішній та минулий час, виявилися значно ($M=0,166$) сміливішими в оцінках досягнення успіху, на відміну від осіб «майбутнього» ($M=-0,193$). Характер відмінностей в обох групах виражається у щільності розподілу стандартного відхилення значень оцінок вірогідності у цих групах ($SD=0,974$ – група «Теперішнє та минуле», $SD=0,915$ – група «Майбутнє»). Показники вірогідності зовнішніх прагнень зберігали попередній характер розподілу значень у групах ($M=-0,051$ та $M=0,043$, $SD=1,036$ та $SD=0,958$ відповідно), тобто за групою «Теперішнє та минуле» досліджувані виявляли більший ступень ймовірності досягнень бажаного, проте статистично значущих відмінностей не було виявлено.

Були знайдені статистично значущі відмінності за показниками: «Результат досягнень за зовнішністю», «Результат досягнень за внутрішніми прагненнями» та «Результат досягнень за зовнішніми прагненнями». Найбільші відмінності між групами часової перспективи були виявлені за показником «Результат досягнень за зовнішністю» ($F=11,083$, $p=0,001$). Тобто досліджувані, які живуть сьогоденням та минулим ($M=0,249$), були значно більше сконцентровані на

власній фізичній привабливості, ніж особи, які орієнтовані на майбутнє ($M=-0,290$). Характер розподілу стандартного відхилення також відображав значну різноманітність оцінки власної зовнішності у представників теперішнього та минулого часу ($SD=1,084$).

Результати досягнень за внутрішніми та зовнішніми прагненнями визначали значну перевагу досліджуваної групи «Теперішнє та минуле» ($M=0,204$ та $M=0,148$ відповідно) у порівнянні з групою «Майбутнє» ($M=-0,238$ та $M=-0,173$ відповідно). Отже, за підсумком досягнутого досліджувані, орієнтовані на теперішній та минулий час, виявлялися значно успішнішими, цілеспрямованими та наполегливими. Щільність розподілу значень стандартного відхилення відображала більшу згуртованість в оцінках у групи «Теперішнє та минуле» ($SD=0,763$ та $SD=0,745$), проте досліджувані групи «Майбутнє» виявляли різноманітність в оцінках власних досягнень ($SD=1,099$ та $SD=0,928$). Рівень розбіжності прагнень та досягнень відображав ступінь різниці між вірогідністю та реальними досягненнями, в той же час групи часової перспективи не виявляли статистично значущих відмінностей. Проте досліджувані, орієнтовані на майбутнє ($M=0,097$), мали більший рівень розбіжності між очікуваним та досягнутим, ніж особи, які орієнтувалися та теперішнє та минуле ($M=-0,083$).

Показники потенціалу особистості не виявляли статистично значущих відмінностей між групами часу. Проте можна визначити наявність більшого потенціалу за внутрішніми та зовнішніми прагненнями у групі досліджуваних, орієнтованих на майбутнє ($M=0,159$ та $0,030$ відповідно), ніж у досліджуваних іншої групи ($M=-0,137$ та $M=-0,026$ відповідно). Щільність розподілу оцінок потенціалу досягнень відображала більшу однотайність в оцінках групи теперішнього та минулого часу ($SD=0,954$ та $SD=0,811$), проте досліджувані групи майбутнього

часу виявляли різноманітність тільки в оцінках власних досягнень ($SD=1,025$ та $SD=1,010$).

Показники за значеннями шкали «Мета» свідчать про більшу осмисленість та спрямованість у постановці цілей у представників групи «Теперішнє та минуле» ($M=34,182$), також характер розподілу відповідей свідчить про різноманітність та різноплановість поставлених цілей ($SD=3,505$). У групі «Майбутнє» досліджувані виявилися трохи менш осмисленими у своїх цілях ($M=33,242$), проте більш спрямованими в оцінках рівня своєї мети ($SD=2,321$).

Процес життя сприймається досліджуваними, орієнтованими на майбутнє, більш цікавим та оптимістичним ($M=33,470$), ніж у тих, які орієнтовані на теперішній та минулий час ($M=33,195$). Щільність розподілу значень стандартного відхилення відображала більшу розбіжність в оцінках групи «Майбутнє» ($SD=5,018$), проте представники групи «Теперішнє та минуле» виявляли відносну єдність в оцінках власного перебігу життєвого процесу ($SD=3,978$). Значення показників шкали «Результат» виявляли майже рівні ступені результативності життя та задоволеності власною реалізацією життєвого простору ($M=30,045$ та $M=30,455$, $SD=4,916$ та $SD=4,515$ відповідно).

Дослідження «Локус контролю Я» виявило вищий рівень впевненості у вільній побудові свого життєвого шляху у групі «Теперішнє та минуле» ($M=23,844$, $SD=2,109$), у порівнянні з групою «Майбутнє» ($M=23,409$, $SD=1,806$). Значення показника «Локус контролю Життя» визначало більшу схильність досліджуваних, які були орієнтовані на теперішній та минулий час ($M=34,403$, $SD=3,643$), визнавати себе «хазяїном» власного життя, вільно приймати рішення та впроваджувати свої наміри у реальному житті. Натомість досліджувані, які були спрямовані на майбутнє, не багато відрізнялися у своїх оцінках ($M=33,470$, $SD=3,978$), проте були трохи фаталістичними у своїх уявленнях. За аналізом показників життєвості були виявлені статично значущі відмінності між групами за шкалами «Прийняття ризику» ($F=10,218$, $p=0,002$) та «Контроль» ($F=30,479$, $p=0,001$). Досліджувані, які були орієнтовані на теперішній та минулий час ($M=20,065$, $SD=3,396$), визначали життя в якості набуття досвіду у незалежності від «окрасу» – позитивного чи негативного. Проте, досліджувані, які орієнтувалися на майбутнє ($M=18,0379$, $SD=2,822$), не так активно сповідували ідеї розвитку через засвоєння знань та накопичення досвіду.

Відчуття контролю власного життя та вибору власного шляху розвитку було більше притаманне саме представникам групи «Теперішнє та минуле» ($M=33,143$, $SD=3,670$), що характеризувало їх наполегливістю та спрямованістю у здобутті нового досвіду. Представники групи «Майбутнє» виявилися ($M=29,818$, $SD=3,495$) більш безпорадними щодо контролю процесу життєвих досягнень. Показники «Залучення» в обох групах мали майже однаковий

характер, проте досліджувані з орієнтуванням на теперішній та минулий час ($M=35,429$, $SD=3,229$) виявилися більш зануреними у процес отримання задоволення від життя, на відміну від досліджуваних із орієнтуванням на майбутній час ($M=34,621$, $SD=3,229$). За показниками самоефективності було виявлено статистично значущі відмінності за шкалою «Міжособистісне спілкування» ($F=5,392$, $p=0,022$). Так, досліджувані, які орієнтувалися на теперішній і минулий час ($M=6,779$, $SD=3,909$), відзначали більш високий рівень реалізації у комунікативній сфері за досліджуваних, які були орієнтовані на майбутній час ($M=5,212$, $SD=4,153$), відзначали більш розвинені навички побудови процесів спілкування та налагодження нових контактів.

Показники значень шкали «Предметна діяльність» не визначали статично значущих відмінностей, проте досліджувані, які орієнтувалися у власному житті на майбутній час, виявилися менш ефективними в предметній діяльності ($M=29,848$) та були більш одностайні в оцінках своїх здібностей ($SD=10,736$). Досліджувані, які орієнтувалися на теперішній та минулий час ($M=31,857$), характеризувалися більшим рівнем самоефективності та більшою щільністю розподілу оцінок ($SD=15,179$).

За рівнем онтогенетичної рефлексії було виявлено статистично значущі відмінності між групами часової перспективи. Представники групи «Теперішнє та минуле» виявляли значну перевагу ($M=99,351$) в аналізованні та переосмисленні минулого з метою виключення помилок та корегуванні поведінки у майбутньому. Проте, представники групи, які орієнтувалися на майбутнє ($M=93,485$), ігнорували попередній досвід та були більшою мірою налаштовані на попередні досягнення без огляду на минуле.

У процесі проведення дослідження також були виявлені статистично значущі відмінності між групами за показниками: вірогідність внутрішніх прагнень, результат досягнень за зовнішністю, внутрішні прагнення та зовнішні прагнення, прийняття ризику, контроль, міжособистісне спілкування та рівень онтогенетичної рефлексії.

Висновки

Укладений комплекс психодіагностичних методик дослідження самоефективності дозволив дослідити оцінки потенціалу особистості у сфері предметної діяльності і спілкування, виявити систему ставлень особистості до часового континууму та особливості основних життєвих прагнень, проаналізувати особливості минулих помилок, успішного і неуспішного досвіду життєдіяльності.

Виявлено, що досліджувані, орієнтовані на теперішній та минулий час, є значно сміливішими в оцінках ймовірності досягненнями «духовного» успіху. Вони виявлялися значно успішнішими, цілеспрямованішими та наполегливішими в результатах набуття матеріальних, соціальних та особистісних благ. На відміну від респондентів зі ставленням до майбутньо-

го, сприймали життя як процес присвоєння досвіду, боротьби за нові знання та право впливати на результат власної діяльності. Також досліджувані зі ставленням до минулого та теперішнього часу виявляли здатність рефлексії власного минулого з метою осмислення помилок та накопичення досвіду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бандура А. Теория социального научения / Альберт Бандура. — СПб.: Евразия, 2000. — 320 с.
2. Бояринцева А.В. Тест на самоэффективность / А.В. Бояринцева // Психология развития конкурентоспособной личности. — Воронеж: Изд. НПО "МОДЕК", 2003. — С. 217-219.
3. Зимбардо Ф. Парадокс времени: новая психология времени, которая улучшит вашу жизнь / Ф. Зимбардо, Дж. Бойд. — СПб.: Речь, 2010. — 352 с.
4. Климчук В.О. Внутрішня мотивація учбової діяльності: теорія, методика, програма розвитку / В.О. Климчук, В.В. Горбунова. — ЖДУ ім. І.Франка, 2014. — 211 с.
5. Крайг Г. Психология развития / Г. Крайг, Д. Бокум. 9-е изд. — СПб.: Питер, 2005. — 940 с.
6. Леонтьев Д.А. Тест смысловых ориентации (СЖО) / Д.А. Леонтьев. — М.: Смысл, 2000. — 18 с.

REFERENCES

1. Bandura, A. (2000). *Teoriya sotsyalnogo naucheniya [Theory of social learning]*. Saint Petersburg: Evraziya. [in Russian].
2. Boyarintseva, A.V. (2003). *Test na samoeffektivnost [Self-efficacy test]*. Voronezh: Yzd. NPO MODEK [in Russian].
3. Zimbardo, F. (2010). *Paradoks vremeni: novaya psikhologiya vremeni, kotoraya uluchshyt vashu zhyzn [The paradox of time: a new psychology of time that will improve your life]*. St. Petersburg: Rech [in Russian].
4. Klymchuk, V.O. (2014). *Vnutrishnya motyvatsia uchbovoi diialnosti: teoriia, metodyka, prohrama rozvytku [Internal motivation of educational activity: theory, methodology, program of development]*. ZhDU im. I.Franka [in Ukrainian].
5. Krajgh, Gh. (2005). *Psikhologiya razvitiya [Psychology of development]*. Saint Petersburg.: Piter [in Russian].
6. Leontev, D.A. (2000). *Test smyslozhiznennykh orientatsii (SZhO) [Symposium Orientation Test (LW)]*. Moscow: Smysl. [in Russian].

Перспективи подальших досліджень можуть бути пов'язані з поглибленим вивченням внутрішньої структури самоефективності особистості та її динаміки у часовому просторі.

7. Леонтьев Д.А. Тест жизнестойкости / Д.А. Леонтьев, Е.И. Рассказова. — М.: Смысл, 2006. — 134 с.
8. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія / Л.Е. Орбан-Лембрик. — К.: Академвидав, 2005. — 448 с.
9. Титаренко Т.М. Сучасна психологія особистості / Т.М. Титаренко. — К.: Каравела, 2013. — 372 с.
10. Фетискин Н.П. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп / Н.П. Фетискин, В.В. Козлов, Г.М. Мануйлов. - М.: Изд-во Института Психотерапии, 2002. — 490 с.
11. Юнг К.Г. Психология бессознательного / К.Г. Юнг. — М.: Наука, 1994. — 253с.
12. Flammer A. Developmental analysis of control beliefs / A. Flammer. — N.Y: Cambridge University Press, 1995.

7. Leontev, D.A. (2006). *Test zhiznestoikosti. [Lifetime resistance test]*. Moscow: Smysl [in Russian].
8. Orban-Lembryk, L.E. (2005). *Sotsialna psykholohiia [Social Psychology]*. Kyiv : Akademvydav. [in Ukrainian].
9. Tytarenko, T.M. (2013) *Suchasna psykholohiia osobystosti [Modern psychology of personality]*. Kyiv : Karavela, [in Ukrainian].
10. Fetiskin, N. P. (2002). *Sotsialno-psikhologicheskaya diagnostika razvitiia lichnosti i malykh grupp [Social psychological diagnostics of personality development and small groups]*. Moscow: Izd-vo Instituta Psikhoterapii [in Russian].
11. Jungh, K. Gh. (1994). *Psikhologiya bessoznatelnogo [Psychology of unconscious]*. Moscow: Nauka [in Russian].
12. Flammer, A. (1995). *Developmental analysis of control beliefs*. New York: Cambridge University Press [in English].

Anastasiia Kurova,
*PhD (Candidate of Psychological Sciences),
senior lecturer, Department of Sociology and Psychology,
National University “Odessa Law Academy”,
2, Akademichna Str., Odesa, Ukraine*

INFLUENCE OF TIME PERSPECTIVE ON MAIN COMPONENTS OF SELF-EFFICACY

In spite of the important role of self-efficacy in human life, the issue of theoretical and empirical research of this concept is still understudied nowadays. Personal focus on learning and fulfillment of ones' inner resources and possibilities determines the self-efficacy of a personality. The development of self-efficacy is very important, that is why the people should believe in the effectiveness of their personalities. The paper aims to analyze the results of the empirical research of the influence of time perspectives on the main components of self-efficacy. The sample included 110 students of the Faculty of Psychology of National University “Odessa Law Academy”. The following research techniques were used in the study: Self-Efficacy Test modified by A. Boyaryntseva and R. Krychevskyi, The Zimbardo Time Perspective Inventory, Aspirations Index by E.L. Deci, R. M. Ryan, Self-Assessment of Ontogenetic Reflection by M. P. Fetiskin. The temporal orientation of a personality is connected with the features of the components of self-efficacy. Thus, the respondents, focused on the present and past, demonstrate more courage in the appreciation of the probability to achieve “spiritual” success. They proved to be much more successful, focused and persistent in the achievement of material, social and personal benefits. On the contrary, the respondents focused on the future perceive the life as a process of gaining experience, a process of struggle for the new knowledge and the right to influence the final result of their own activity. Besides, the respondents, focused on the present and past, have shown the ability for reflection about their own past in order to analyze and understand the mistakes and to gain the experience.

Keywords: personality, self-efficacy, interpersonal communication, level of the ontogenetic reflection, time perspective of a personality.

Submitted on September, 15, 2017

Reviewed by Doctor of Psychology, prof. Yu. Maksymenko
